



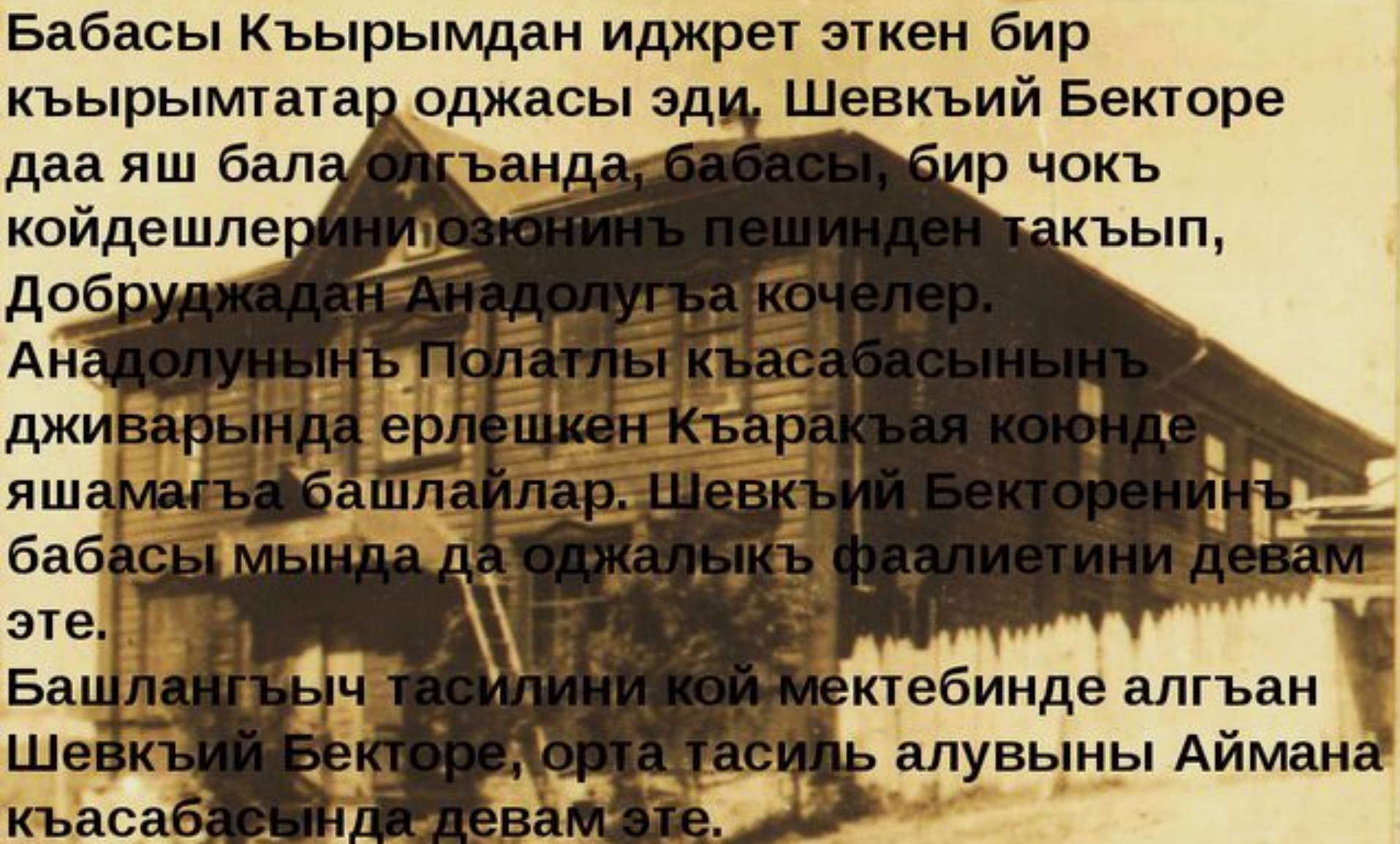
(1888-1961)

“Эки кунлюк омюрим къалгъан олса биле, оны халкъыма хызмет этип кечирмеге истейим”.

Шевкый Бекторе

Къырымтатар эдебияты тарихына озюнинъ иджадынен
къыйметли иссе къошкъан классик шаир Шевкъий
Бекторе 1888 сенеси Романияда, Добруджанынъ
Къавлакълар коюнде дюньягъа кельди.





Бабасы Къырымдан иджрет эткен бир къырымтатар оджасы эди. Шевкъий Бекторе даа яш бала олгъанда, бабасы, бир чокъ койдешлерини озюнинъ пешинден такъып, Добруджадан Анадолугъа кочелер. Анадолунунъ Полатлы къасабасынынъ дживарында ерлешкен Къаракъая коюнде яшамагъа башлайлар. Шевкъий Бекторенинъ бабасы мында да оджалыкъ фаалиетини девам эте.

Башлангъыч тасилини кой мектебинде алгъан Шевкъий Бекторе, орта тасиль алувыны Аймана къасабасында девам эте.

**Сонъра, 1905 сенеси Истанбулгъа кетип,
диний фенлер шубесине окъумагъа кире.
Истанбулда Къырымдан келип окъугъан
къырымтатар яшларынен таныша,
достлаша. Эдебияткъа мейиль берген
генчлернен якъынлашып, озю де шиир
язмагъа баш л аи. Онынъ ильки шиирлери
«Тюрк юрту» журналында дердж олуна.**





**Шевкъий Бекторе
(сол тарафындан биринджиси)**

Шевкъий Бекторенинъ анасы, бабасы ве бир эмджеси Тюркиеде вефат эткен сонъ, о, 1909 сенеси сой-акърабаларыны къыдырып, Къырымгъа келе. Мында, бир чокъ тувгъанларыны къыдырып, тувгъан акърабаларынен къавуша. Къырымда къалып, кой мектебинде оджалыкъ эте.



1914 сенеси, Биринджи джиан дженки башлангъанынен, Шевкый Бекторе Тюркиеге къайтмагъа меджбур ола, амма гонъю тувгъан юрту — Къырымда къала.

Миллий Къурултай, къызыллар, беязлар, немее ишгъали, махноджылар уджюми ве дигер къуветлернинъ чарпышмалары саесинде, Къырымда яшагъан авам халкъ акъсызлыкъ ве зулумлыкъкъа огъратыла. Халкънынъ башына тюшкен бу ал Шевкый Бекторенинъ рухуны пек эзиетлей.

Шу вакъыт о, «Къырым ичюн», «Акъкъым ичюн», «Ватанымдыр» адлы шиирлерини яза. Тюркиеде булунгъан девринде, Шевкый Бекторенинъ баба-деде юртуна олгъан мукъаддес севгиси юрегинде ойле бир алевленеки, о кене Къырымгъа къайтмакъ аякъта.



Нетиджеде, 1918 сенеси бир къач куньде о, къырымтатарларнен корюшип, мушкуль вазиетни огрене ве сонъ, Истан-булгъа къайта. Бир аи девамында Къырымда чалышмакъ макъсады иле, Истанбулдан къыркъ беш оджаны топлап, Ватаны — Къырымгъа алып келе.

Шевкъий Бекторе Алушта районынынъ Къуру озен коюн-де ерлешип, оджалыкъ япып, «Шар-Шур» адлы афталыкъ меджмуа чыкъарып баш л аи. 1920 сенеси Шевкъий Бекторе Кезлевде олып кечкен бир топлашувда, энди он йылдан берли мектюплешкен, амма ич де корюшмеген, Маджаристандан къайткъан яш алим Бекир Чобан-заднен корюше. Шу куньден сонъ, оларнынъ арасындаки багъ эп къавийлеше.



Айны сенелери Акъмесджит дживарында ерлешкен Тотайкойде педагогика техникумы ачыла. Техникумда корюмли эким ве фааль джемаатчы Амет Озенбашлыны — мудир, Шевкъий Бекторени исе — мудир муавини оларакъ тайинлейлер.

Бу вакъытларда Шевкъий Бекторе элифбе язув ярышында иштирак этип, гъалип чыкъа ве 1925 сенеси онынъ «Тоташ-боташ» адлы элифбеси мектеп



Шу сенеси Шевкъий
Бекторени Дагъыстан
Маариф
Комиссарлыгъы ишке
давет эте. О,
Дагъыстаннынъ
Темир-ханшура
шеэринде педагогика
куреларында окъув
ишлер мудир
вазифесинде хызмет
эте ве тиль
дерелерини алып
бара.



Шевкъий Бекторе
1925 г. (Дагъыстан)
талебесинден)

1926 сенеси Баку шеэринде топлангъан биринджи халкъара тюркшынаслар къурултайына кельген Туркменстан темсильджилери Шевкъий Бекторенен таныш олалар ве оны ресмен ишке чалышмагъа давет этелер.

1927 сенеси Шевкъий Бекторе туркменлернинъ ильки грамматикасыны мейдангъа кетире.

1930 сенеси давет ресмийлештирильген сонъ, о, Туркменстангъа авуша.



1932 сенесининъ март айында баягъы туркмен муневверлеринен берабер Шевкъий Бекторени де тевкъиф этелер ве Ташкент НКВДсине алып келелер. Къадыны Амиде ханым буюк къыйынлыкъларгъа огърап, оны зиярет эткенде, о, къадынына Тюркиеге кочип кетмесини теклиф эте. Ве, чокъкъа бармай, Амиде апте огъуullары — Атилла, Къалгъай ве къызы Севинчнен берабер Тюркиеге кочип келелер.



Амиде Омер
(Бекторе) сагъ
тарафтан, ту ра.

1946 сенеси он дёрт йыл агъыр режимли лагерьде чекишкен шаирни азатлыккъа чыкъармайып, Янги-Юль шеэрини НКВД незарети алтында булунмагъа ёллайлар. 1948 сенесининъ декабрь айында Шевкъий Бекторени мааллий НКВД чагъыртып, бир такъым ифтираларнен къабаатлап, он йылгъа Сибирьге сюрелер. О, Красноярск лагерьлеринде булунгъан вакъытлары, Истанбулда яшагъан къадыны ве балалары оны озь янларына алув



Ниает, он эки йылдан сонъ, 1956 сенеси октябрьнинъ он биринде Шевкый Векторе озъ аилеси ве дост-эшлеринен Тюркиеде корюшелер. Шевкый Векторе омюрининъ энъ махсулдар деврини лагерьлерде ве НКВДнинъ незарети алтында кечире. Халкъына багъышлап язаджакъ шиирлерининъ чокъусыны язып оламай. Амма онынъ юреги сюргюнликте булунгъан халкъ арасында къала. Тюркиеде тешкиятландырылгъан къырымтатар миллий меркезинде реберлик этмеге ондан изин сорагъанда, о: «Эки кунълик омюрим къалса, биле, оны халкъыма хызмет этмеге истейим!» — деп джевап бере.



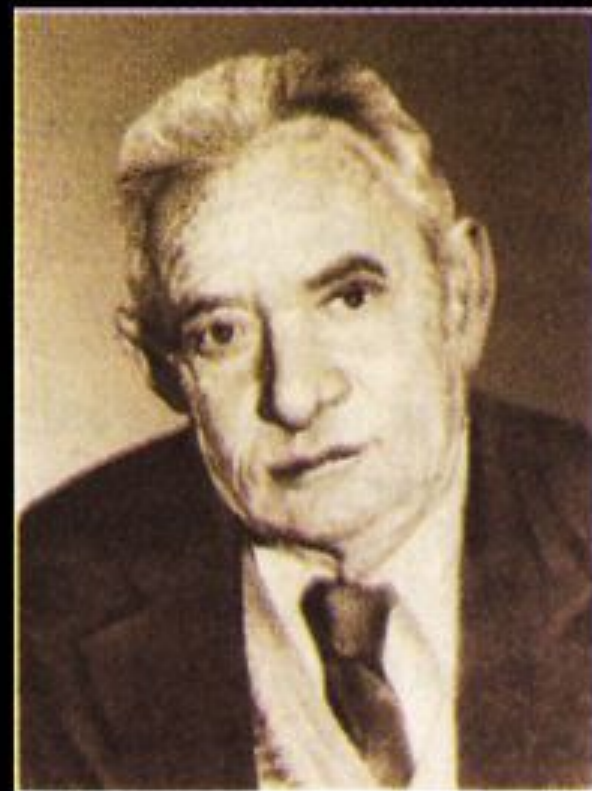
Тюркиеде Сиберден къайтып кельген вакъытларында.
(Къызы Севинчен ве Атилла огълусындан)
1956 с.

Такъдири гъает мушкуль кечкен шаирнинъ иджады йигирминджи сенелерде мувафакъиетли ола, о, баягъы чалыша ве семерели нетиджелерге ирише. Онынъ «Эркине къон», «Ханджами къаршысында», «Эй, джошкъун далгъалар!», «Чатыртавнынъ якъынлары», «Аркъадаш», «Аякъдаш» киби шиирлеринден ибарет ильк китабы нешир олуна. О, 1922 сенеси къырымтатар тилини арап ве фарс сёзлеринден арындырмакъ макъсады иле «Сарф ве наху» китабыны да яза. Омюрининъ сонъунда о, «Волга къызыл акъаркен» адлы бир китап даа язмагъа наиль ола.



Шевкъий Бекторе озь иш одасында
1960 с. (Стамбул)

1961 сенеси декабрь
йигирмиде бутюн омюри
бою озь халкъынынъ
агъыр алыны
къайгъыргъан белли шаир
фани дюньяны терк эте.



«Эки куньлюк омюрим къалгъан олса,
биле, оны халкъыма хызмет этип
кечирмеге истейим».